

බුදුදහමේ ආලෝකයෙන් ජීවිත ආලෝකය ලබමු.

බුද්ධ රත්නය ලොව පහළ වූ උතුම් වෙසක් පොහෝ දිනය අදයි. එදින අපි ආමිස පූජාවෙන් මෙන් ම ප්‍රතිපත්ති පූජාවෙන් බුදුරදුන් පුදමු. අඩුම වශයෙන් මලක් පහනක් හෝ පුදා බුදුගුණ සිහි කරන අපි බුද්ධාලම්භන ප්‍රීතියෙන් ශ්‍රද්ධාවෙන් ඉපිළි යන්නෙමු. මෙලෙස ආමිස පූජාවෙන් උන් වහන්සේට අපගේ කෘතඥතාව පළ කරමු. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ප්‍රධාන අපේක්ෂාව වූයේ සීල භාවනා යන ප්‍රතිපත්ති පූජාවෙන් උන් වහන්සේ පුදනු දැකීම ය. එයින් උන් වහන්සේ බලාපොරොත්තු වූයේ අප ගුණ දහමින් නුවණින් දියුණු වී දුකින් නිදහස් වනු දැකීම ය.

ලොව එතෙක් මෙතෙක් පහළ වූ කරුණාවන්ත ම ප්‍රඥාවන්ත ම උත්තමයා බුදුරජාණන් වහන්සේ ය. උන් වහන්සේ සරණ ගිය අපි ඉතා වාසනාවන්තයෝ වෙමු. බුදුරජාණන් වහන්සේට දක්වන උසස් ම ගෞරවය වන්නේ අප ද එම ගුණාංගවලින් හැකිතාක් අපේ ජීවිත සරු කර ගැනීමයි.

සංයුක්ත නිකායෙහි විභංග සංයුක්තයෙහි දැක්වෙන පරිදි උසස් මානසික සුවයක් අපේක්ෂා කරන දුකින් නිදහස් වීමට අපේක්ෂා කරන පුද්ගලයකු විසින් උපදවා ගත යුතු ගුණාංග 5ක් ඉදිරිපත් කරති. ඉන්ද්‍රිය ධර්ම නමින් හැඳින්වෙන මෙකී ගුණාංග යමකු තුළ දියුණු වූ පමණට ඔහුගේ වටිනාකම වැඩිවන අතර යමකු කෙතෙක් දුරට සතුටින් සැනසීමෙන් කල් ගෙවනවා ද, යමකු සසරගත ජීවිතයෙහි ඉදිරියෙහි දී සුවසේ ගමන් කරනවා ද යන්න තීරණය කෙරෙන ප්‍රධාන සාධකයක් ලෙස මෙම ගුණාංග දැක්විය හැකි ය. බුදුරජාණන් වහන්සේ යමකු මුණ ගැසුණු විට එම තැනැත්තා කෙතෙක් දුරට සසරගත ජීවිතයේ දී මෙම ගුණාංග දියුණු කොට ඇත්දැයි පරීක්ෂා කර බලති. ඒවා නම් :-

සද්ධිත්තිය, චිරිත්තිය, සතිත්තිය, සමාධිත්තිය, පඤ්ඤිත්තිය (ඉන්ද්‍රිය සංයුක්ත, සං.නි. 5(1) බු.ජ.ත්‍රි. 350 පිට)

බුද්ධ, ධර්ම, සංඝ යන තෙරුවන කෙරෙහි ඇති පැහැදීම, ගෞරවරය, විශ්වාසය සහ සිලවත් බව යන කරුණු ‘සද්ධිත්තියෙහි’ ලක්ෂණයයි. මේවා සතර සෝතාපත්ති අංග වශයෙන් ධර්මයෙහි දැක්වේ.

ධර්ම මාර්ගයෙහි ඉදිරියට යාමට ඇතිවන බලවත් කැමැත්ත, උත්සාහය, චීර්යය ‘චිරිත්තිය’ නම් වේ. ධර්මඥානයක් සමඟ ශ්‍රද්ධාව ඇති වූ විට මෙකී චීර්යය ඇති වේ. මෙහි දී උපන් අකුසල් දුරුකිරීමටත්, නූපන් අකුසල් නොඉපදවීමටත්, නූපන් කුසල් ඉපදවීමටත්, උපන් කුසල් වැඩිදියුණු කිරීමටත් වශයෙන් ආකාර හතරකින් පවත්නා දැඩි උනන්දුව, චීර්යය මෙමගින් දැක්වේ. සතර සමාග් ප්‍රධාන චීර්ය වශයෙන් සත්තිස් බෝධිපාක්ෂික ධර්මවලදී දැක්වෙන්නේ මෙම අංග හතරයි.

‘සතිත්තිය’ යනු නිතර සිහියෙන් කල්ගත කිරීමයි. නිතර නොයෙක් අරමුණු කරා විසිරෙමින් පවත්නා සිත තමාගේ සමස්ත ජීවිත පැවැත්ම පිළිබඳ යොමු කරමින් කුසල් වැඩෙන අයුරින් යෝනිසෝ මනසිකාරයෙන් කටයුතු කිරීම මීට අයත් වේ. එනම් කය, සිත, වේදනා, ධර්ම යන අංග හතරෙහි සතිමත් බවයි. සතර සතිපට්ඨානය මගින් දැක්වෙන්නේ මෙම සතිමත් බව වඩන ආකාරයයි. සියලු දුක් දොම්නස්වලින් නිදහස් ව මානසික පාරිශුද්ධිය සඳහා ඒකායන ප්‍රතිපදාව ලෙස බුදුදහමෙහි දැක්වෙන්නේ මෙකී සතිමත් බව හෙවත් සතර සතිපට්ඨානයයි.

‘සමාධිත්තිය’ යන සිතෙහි එකඟ බවයි. සමථ, චිත්ත භාවනා ආදී නම්වලින් දැක්වෙන මෙකී එකඟ බව කිසියම් භාවනා කමටහනක් ඔස්සේ සිත දියුණු කිරීමෙන් ඇති කර ගත යුත්තකි. බුදුදහමෙහි මේ සඳහා කමටහන් හතලිහක් දැක්වෙන අතර මෙමුත්‍රී, බුදුගුණ, ආනාපානසති ආදී භාවනා ඒ අතර වඩාත් ප්‍රචලිත ව ඇත. විසිරී පවත්නා සිත මෙමුත්‍රී ආදී කිසියම් කුසල අරමුණක යළි යළිත් භාවිත කිරීමෙන් මෙකී සමාධිය වැඩි දියුණු කර ගත හැක. බුදුදහමෙහි දැක්වෙන ප්‍රඥාව දියුණු කර ගැනීම සඳහා මෙකී සමාධිය බෙහෙවින් උපකාරී වේ. ලෞකික වශයෙන් මානසික සුවය සඳහාත් ලෝකෝත්තර වශයෙන් දුකින් නිදහස් වීම සඳහාත් සිතෙහි පවත්නා සමාධිමත් බව බෙහෙවින් උපකාරී වේ.

‘පඤ්ඤිත්තිය’ යනු ප්‍රඥාව හෙවත් දුකෙහි ඇතිවීම හා නැතිවීම පිළිබඳව පවත්නා අවබෝධයයි. හේතුඵල දහම පිළිබඳව අවබෝධය තුළින් මෙකී ප්‍රඥාව වැඩිදියුණු වේ. රූප, වේදනා, සඤ්ඤා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ යන පංචඋපාදානස්කන්ධයෙහි හටගැනීම හා නිරුද්ධවීම සංඛ්‍යාත උදයවාස ඥානය පිළිබඳ යථාවබෝධය මීට අයත් වේ. ප්‍රඥාව වර්ධනය වීමට හේතුවන කරුණු හතරක් බුදුරජාණන් වහන්සේ විස්තර කර තිබේ.

‘වත්තාරො’මෙ භික්ඛවෙ, ධම්මා භාවිතා බහුලීකතා පඤ්ඤාචුච්ඡීයා සංවත්තන්ති. කතමෙ වත්තාරො: සප්පුරිසසංසෙවො, සද්ධම්මසවණං, යොනිසොමනසිකාරො ධම්මානුධම්මපටිපත්ති. ඉමෙ ඛො භික්ඛවෙ, වත්තාරො ධම්මා භාවිතා බහුලීකතා පඤ්ඤාචුච්ඡීයා සංවත්තන්ති.’ (සං.නි. V-(2), බුජ්ත්‍රි., 254 පිට) වුච්ඡී සුත්‍රය) එම කරුණු හතර නම් :- 1. සත්පුරුෂ ආශ්‍රය 2. සද්ධර්මශ්‍රවණය 3. යෝනිසෝමනසිකාරය 4. ධර්මානුධර්ම ප්‍රතිපදාව

ප්‍රඥාව දියුණු කර ගැනීම ලොව වෙසෙන ඕනෑම නුවණැති කෙනෙකුගේ ප්‍රධාන ජීවිත අභිලාශයකි. ලොව බොහෝ දෙනා ප්‍රඥාව ලෙසින් දකින්නේ දැනුම, උගත්කම දියුණු කර ගැනීමයි. එලෙස දැනුම පමණක් දියුණු කරගත් පමණින් යමකුට දුකින් නිදහස් වීමට හෝ තම සන්තාගත ලෝභාදී අකුසලයන්ගෙන් මිදීමේ හැකියාව නොමැත. එපමණක් නොව තමන් තුළ පවත්නා මානාදී සෙසු අඩුපාඩු එමගින් මගහරවා ගැනීමක් ද සිදු නොවේ.

බුදුදහමින් ප්‍රකාශිත ප්‍රඥාව හුදු දැනුම, උගත්කම පමණක් නොවේ. එම උගත්කමක් සමග දිවෙන නුවණැති බව / ස්ථානෝචිත ප්‍රඥාව, අනතිමානීඛව, මෛත්‍රිය, අවංකඛව ආදී ගුණාංග ඊට එක් විය යුතු ය. ඒ අතර තම මානසික සතුට උපරිමයට වර්ධනය වීම ද සිදුවේ. මෙලෙස බුදුදහමට අනුව ප්‍රඥාව උපදවා ගැනීම යනු හේතුඵල දහම හෙවත් පටිච්චසමුප්පාදය පිළිබඳ අවබෝධය තුළින් ඇතිවන අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම සංඛ්‍යාත ප්‍රඥාවයි. එය උපදවා ගත් තැනැත්තා ලෝක යථාර්ථය අවබෝධය තුළින් ලෝභාදී අකුසලයන්ගෙන් නිදහස් වන අතර තම සන්තාගත සකලවිධ දුක් දොම්නස්වලින් මිදී සැබෑ ලෙස තෘප්තිමත් ජීවිතයක් ගත කරන තැනැත්තකු බවට පත් වේ. මෙලෙස ප්‍රඥාවේ උපරිමයට ළඟා වීම සඳහා ප්‍රධාන වශයෙන් ඉවහල් වන කරුණු හතරක් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වුච්ඡී සුත්‍රයෙන් ඉදිරිපත් කොට තිබේ.

1. සත්පුරුෂ ආශ්‍රය :-

බුදුදහමට අනුව සකලවිධ ගුණදහම් සහිත බ්‍රහ්මචර්යාව ම රඳා පවත්නේ පවත්නේ කළ්‍යාණ ගුණ සහිත සත්පුරුෂ ආශ්‍රය මතයි. මෙහි දී සත්පුරුෂ ඇසුර යනු බුදුරදුන් වදාළ දුකින් නිදහස් වීමේ මාවත නිවැරදි ලෙස පහදා දෙන බුද්ධිමත් කාරුණික තැනැත්තායි. වර්තමානයේ මෙම සත්පුරුෂ ආශ්‍රය යන්න හුදු පුද්ගලයකු පමණක් නොව ඇතැම් විට එය ධර්ම ග්‍රන්ථයක්, සිඩ් කැටියක්, වෙබ් අඩවියක් වීමට පුළුවන. මෙහිලා යමකු සත්පුරුෂයකු ද යන්න මැන බලන ප්‍රධාන සාධකය වන්නේ ඔහු කෙතෙක් දුරට නිවැරදිව බුදුවදන පහදා දෙන්නේ ද යන්නයි.

2. සද්ධර්මශ්‍රවණය :-

සත්පුරුෂ ඇසුර ලැබුණු පමණින් ප්‍රඥාව සම්පූර්ණ නොවේ. එම සත්පුරුෂයා වෙතින් හේතුඵල සංඛ්‍යාත සැබෑ බුදුදහම නුවණින් අසා දරා ගැනීම ද අවශ්‍ය කෙරේ.

3. යෝනිසෝ මනසිකාරය :-

බුදුදහමේ සඳහන් වැඩිය යුතු කරුණු අතර ප්‍රධාන අංගයක් වන්නේ යෝනිසෝ මනසිකාරයයි. කෙටියෙන් කිවහොත් මෙහි අරුත නම් කුසල් වැඩෙන විදියටත් අකුසල් දුරුවන ආකාරයටත් අපගේ චිත්තනය මෙහෙයවීමයි. එමගින් දුක දුරුවන අතර ආධ්‍යාත්මික සතුට වර්ධනය වේ.

4. ධර්මානුධර්ම ප්‍රතිපදාව :-

ප්‍රඥාව සඳහා මුල දී නිවැරදි දැනුමක් (සුතමය පඤ්ඤා) ඉන්පසු එය නිතර නුවණින් මෙනෙහි කිරීමත් (චිත්තාමය පඤ්ඤා) භාවනා වශයෙන් එය වැඩිමත් අවශ්‍ය කෙරේ. මෙහි දී සීල, සමාධි, පඤ්ඤා වශයෙන් ත්‍රිවිධ ශික්ෂාව සම්පූර්ණ කළ යුතු ව ඇත. ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය වශයෙන් දක්වා ඇත්තේ මෙයයි. සවිස්තරාත්මක ව එය සත්තිස් බෝධිපාක්ෂික ධර්ම ලෙස ද පැහැදිලි කොට තිබේ. ධර්ම මාර්ගයේ ප්‍රතිපත්ති පූර්ණයේ දී අධික ලෙස වැඩාරාජකාරීවලින් නිදහස් වීමත්, වචන භාවිතය සීමා කිරීමත්, සමුහයා සමග නිතර ගැවසීමේ පුරුද්ද අවම කිරීමත්, නින්ද පාලනය කිරීමත්, ඉන්ද්‍රිය සංවරයත් බෙහෙවින් වැදගත් වේ. එම කරුණු සම්පූර්ණ වූ පමණට වඩාත් වේගයෙන් ප්‍රඥාව සම්පූර්ණ කර ගැනීමත් එමගින් දුකින් නිදහස් වීම ඉක්මන් වීමත් සිදු වේ. ඒ අනුව ධර්ම මාර්ගයේ (ප්‍රඥාවේ) අවසානය තෙක් ඉහත කරුණු හතර යළි යළිත් සම්පාදනය කර ගැනීම අත්‍යවශ්‍ය වේ.